

Termodynamika I - zadania

1. W zbiorniku o objętości $V = 45 \text{ m}^3$ znajduje się dwutlenek węgla CO_2 o gęstości $\rho_n = 1,2 \text{ kmol/m}^3$. Obliczyć, w kg, kmol oraz um^3 , ilość substancji CO_2 znajdującej się w zbiorniku. Odp.: 2376 kg, 54 kmol, 1226 um^3 .
2. Bijak młota mechanicznego o masie $m_1 = 185 \text{ kg}$ spada swobodnie z wysokości $h = 2 \text{ m}$ na matrycę stalową o masie $m_2 = 60 \text{ kg}$. Częstość uderzeń $n = 120 \text{ 1/min}$. Temperatura początkowa matrycy $t_1 = 45^\circ\text{C}$. Ciepło właściwe stali $c = 0,452 \text{ kJ/(kg}\cdot\text{K)}$. Obliczyć czas τ [min] po jakim temperatura matrycy podniesie się do $t_2 = 520^\circ\text{C}$, przy założeniu, że 65% ciepła wydzielonego przy uderzeniach podgrzewa matrycę, reszta zaś ciepła rozprasza się do otoczenia. Odp.: $\tau = 45,5 \text{ min}$.
3. W czajniku elektrycznym z grzałką o mocy $P = 1500 \text{ W}$ zagotowano 1,5 l wody o temperaturze początkowej $t_1 = 19^\circ\text{C}$. Temperatura wrzenia wody przy danym ciśnieniu wynosi $t_2 = 99^\circ\text{C}$. Ile czasu τ [min] zajęło gotowanie wody i ile zużyto energii elektrycznej E [kWh], jeżeli strata ciepła na rzecz otoczenia wynosiła 25,5% mocy grzałki? Ciepło właściwe wody przyjmując równe $c_w = 4,1868 \text{ kJ/(kg}\cdot\text{K)}$, a jej gęstość $\rho = 1 \text{ kg/dm}^3$. Odp.: $\tau = 7,49 \text{ min}$, $E = 0,187 \text{ kWh}$.
4. Do zbiornika zawierającego wodę zimną o temperaturze $t_1 = 24^\circ\text{C}$ dolano pewną ilość wody gorącej o temperaturze $t_d = 90^\circ\text{C}$ uzyskując $V_2 = 210 \text{ l}$ wody cieplej o temperaturze $t_2 = 42^\circ\text{C}$. Ile litrów wody początkowo zawierał zbiornik? Odp.: $V_1 = 152,7 \text{ l}$.
5. Zetknięto ze sobą 2,6 kg stali o temperaturze 75°C z 4,2 kg miedzi o temperaturze 20°C , aż do wyrównania się temperatur. Obliczyć temperaturę końcową metali, jeżeli podczas wyrównywania się temperatur 15 kJ ciepła przepłynęło do otoczenia. Ciepło właściwe stali wynosi $0,45 \text{ kJ/(kg}\cdot\text{K)}$, ciepło właściwe miedzi jest równe $0,385 \text{ kJ/(kg}\cdot\text{K)}$. Odp.: $37,7^\circ\text{C}$.
6. Jaką masę, w kg, miał kawałek metalu o cieple właściwym $393 \text{ J/(kg}\cdot\text{K)}$ i temperaturze 350 K , jeżeli po wrzuceniu go do 1 kg cieczy o cieple właściwym $3,86 \text{ kJ/(kg}\cdot\text{K)}$ i temperaturze 12°C ustaliła się wyrównana temperatura 17°C . Podczas wyrównywania się temperatur do otoczenia przepłynęły 4 kJ ciepła. Napisać co przyjęto za układ podczas obliczeń oraz określić E_d , E_w oraz ΔE_u dla przyjętego układu. Ponadto obliczyć ile ciepła oddał metal. Odp.: 0,988 kg, $-23,3 \text{ kJ}$.
7. Moc silnika $N = 300 \text{ kW}$. W silniku tym 30% ciepła wydzielającego się wskutek spalania zamieniana jest w pracę, 25% zaś przechodzi do wody chłodzącej. Obliczyć strumień m_w [kg/s] wody chłodzącej silnik, jeżeli jej temperatura na dopływie $t_1 = 20^\circ\text{C}$, na wypływie $t_2 = 50^\circ\text{C}$. Ciepło właściwe wody przyjmując $c = 4187 \text{ J/(kg}\cdot\text{K)}$. Odp.: $m_w = 1,99 \text{ kg/s}$.
8. Do wymiennika ciepła dopływa 1,5 kg/s wody o temperaturze 23°C . Woda ta ochładza 2,3 kg/s oleju od temperatury 75°C do temperatury 65°C . Jaka jest temperatura wody na wylocie z wymiennika? Ciepło właściwe wody $4,19 \text{ kJ/(kg}\cdot\text{K)}$, ciepło właściwe oleju $1,95 \text{ kJ/(kg}\cdot\text{K)}$. Zadanie rozwiązać wychodząc z pierwszej zasady termodynamiki. Za układ przyjmując cały wymiennik. Odp.: $30,1^\circ\text{C}$.
9. Jaką moc cieplną ma elektryczna nagrzewnica wody, jeżeli podgrzewa ona 35 l/min wody od temperatury 12°C do temperatury 55°C przy stratach ciepła na rzecz otocze-

nia równych 3% mocy nagrzewnicy. Ciepło właściwe wody przyjąć równe 4,19 kJ/(kg·K), a jej gęstość 1 kg/l. Zadanie rozwiązać wychodząc z pierwszej zasady termodynamiki. Napisać co przyjęto za układ termodynamiczny. Odp.: 108,4 kW.

10. Ciepło właściwe przy stałym ciśnieniu pewnej substancji zmienia się z temperaturą liniowo: $c_p(t) = a + bt$. W celu określenia współczynników a , b do substancji o temperaturze t_1 doprowadzono dwukrotnie po 2 kJ/kg ciepła uzyskując kolejno przyrosty temperatury 3,15 K oraz 2,78 K. Obliczyć wartość współczynników a , b . Odp.: $a = 0,019646$, $b = 0,028517$.
11. W zbiorniku stalowym znajduje się $V_u = 4,97 \text{ um}^3$ tlenu o ciśnieniu $p = 150 \text{ bar}$ i temperaturze $t = 16^\circ\text{C}$. Długość zbiornika $L = 1340 \text{ mm}$. Obliczyć średnicę zbiornika, jeżeli ma on kształt walca. Odp.: 0,183 m.
12. Ze zbiornika o objętości 4500 m^3 zawierającego metan CH_4 (16) o ciśnieniu 2,1 MPa i temperaturze 23°C ulatnia się gaz. Obliczyć ile um^3 gazu opuściło zbiornik oraz średni strumień gazu w kg/min, jeżeli ciśnienie w zbiorniku po 10 godz. zmalało o 0,2 MPa. Założyć niezmiennosć temperatury gazu podczas procesu. Odp.: 8305 um^3 , 9,75 kg/min.
13. Zbiornik **A** zawiera 7 kg azotu N_2 (28) o ciśnieniu 2 bar i temperaturze 40°C . Zbiornik **B** o objętości $0,8 \text{ m}^3$ zawiera też azot N_2 o ciśnieniu 3 bar i temperaturze 30°C . Zbiorniki połączono, gaz się wymieszał i osiągnął temperaturę 34°C . Obliczyć: (1) objętość zbiornika **A**, (2) ilość kilomoli azotu w zbiorniku **B**, (3) wyrównane ciśnienie w połączonych zbiornikach. (MR) = $8314 \text{ J}/(\text{kmol}\cdot\text{K})$. Odp.: (1) $3,253 \text{ m}^3$, (2) 0,0953 kmol, (3) 2,174 bar.
14. Azot N_2 (28) zawarty w zbiorniku o objętości $2,9 \text{ m}^3$ ma ciśnienie 4,4 bar i temperaturę 38°C . Do zbiornika doprowadzono dodatkowo 2,2 kmol azotu. Termometr umieszczony na zbiorniku wskazał temperaturę 45°C . Obliczyć: (a) początkową ilość kg azotu w zbiorniku, (b) ciśnienie końcowe azotu, (c) jaką objętość miałby azot, po dopełnieniu zbiornika, gdyby jego parametry wynosiły: 1 bar, 0°C . Uniwersalna stała gazowa jest równa $8314 \text{ J}/(\text{kmol}\cdot\text{K})$. Odp.: (a) 13,9 kg, (b) 4,52 bar, (c) $11,26 \text{ m}^3$.
15. Bezpośrednio po napełnieniu przez sprężarkę, parametry powietrza w zbiorniku o objętości $V = 45 \text{ m}^3$ wynosiły $p_1 = 30 \text{ bar}$ i $t_1 = 65^\circ\text{C}$. Jaką wartość będzie miało ciśnienie w zbiorniku po ochłodzeniu się gazu do temperatury otoczenia $t_0 = 22^\circ\text{C}$? Ile ciepła przepłynie do otoczenia? O ile zmniejszy się energia wewnętrzna gazu? Odp.: $p_2 = 26,2 \text{ bar}$, $Q_{1-2} = \Delta U_{1-2} = -42,94 \text{ MJ}$.
16. Energia wewnętrzna 25 um^3 dwutlenku węgla CO_2 (44) o ciśnieniu 1,9 bar jest równa 8,45 MJ. Obliczyć temperaturę i objętość CO_2 . Odp.: 307,8 K, $14,82 \text{ m}^3$.
17. Stan początkowy $m = 2 \text{ kg}$ wodoru H_2 określony jest przez temperaturę $t_1 = 28^\circ\text{C}$ i objętość $V_1 = 1,8 \text{ m}^3$. Od tego stanu gaz ekspandował *izotermicznie* do ciśnienia $p_2 = 1,2 \text{ bar}$. Obliczyć pracę bezwzględną ekspansji w kJ. Odp.: 6131 kJ.
18. Pewna ilość jednoatomowego gazu doskonałego ekspandowała izobarycznie przekazując do otoczenia 100 kJ pracy. Ile ciepła wymienił gaz z otoczeniem. Podać, czy gaz pochłonął, czy oddał ciepło? Odp.: gaz pochłonął 250 kJ ciepła.
19. Strumień powietrza $m = 15 \text{ kg}/\text{min}$ o ciśnieniu $p_1 = 2 \text{ MPa}$ i temperaturze $t_1 = 300^\circ\text{C}$ ekspanduje izentropowo w idealnej maszynie przepływowej do ciśnienia $p_2 = 0,2 \text{ MPa}$. Obliczyć moc techniczną maszyny w kW. Odp.: 69,3 kW.

20. Roztwór helu He (4) i tlenu O₂ (32) przy ciśnieniu 1,25 bar i temperaturze 310 K ma gęstość 0,55 kg/m³. Wyznaczyć skład molowy roztworu. Odp.: $z_{\text{He}} = 0,738$, $z_{\text{O}_2} = 0,262$.
21. Obliczyć ciepło właściwe przy stałej objętości c_v w kJ/(kg·K) roztworu gazów doskonałych składającego się z 2 kmoli tlenu O₂ (32) i 3 kmoli azotu N₂ (28). Odp.: $c_v = 0,7022$ kJ/(kg·K).
22. W zbiorniku o objętości 0,65 m³ znajduje się 5 kg tlenu O₂ ($M_{\text{O}_2}=32$ kg/kmol) oraz 3 kg argonu Ar ($M_{\text{Ar}}=40$ kg/kmol). Temperatura roztworu jest równa 320 K. Jakie ciśnienie ma roztwór? Obliczyć ilość ciepła, jaką należy doprowadzić izochorycznie do roztworu, aby jego temperatura wzrosła do 350 K. Odp.: 9,465 bar, 125,49 kJ.
23. W zamkniętym układzie termodynamicznym znajduje się roztwór 3,1 kg dwutlenku węgla CO₂ ($M_{\text{CO}_2} = 44$ kg/kmol) oraz 4,8 kg Helu He ($M_{\text{He}} = 4$ kg/kmol) o parametrach $p_1 = 2,4$ bar i $T_1 = 300$ K. Do roztworu doprowadzono *izobarycznie* 450 kJ ciepła. Obliczyć temperaturę i objętość roztworu na końcu przemiany. Ile wynosiła praca bezwzględna przemiany. Przemianę przedstawić na wykresach p-V oraz T-S. Odp.: 316,5 K, 13,93 m³, 174,2 kJ.
24. W adiatermicznym zbiorniku znajduje się 5 kg helu He ($M = 4$ kg/kmol) o ciśnieniu 2 bar i temperaturze 45°C. Do zbiornika doprowadzono rurociągiem 0,5 kmol metanu CH₄ ($M = 16$ kg/kmol) o temperaturze 20°C. Obliczyć temperaturę i ciśnienie roztworu w zbiorniku po doprowadzeniu metanu. Jaką objętość ma zbiornik? Wskazówka: w celu rozwiązania zadania niezbędne jest wykonanie bilansu energii. Odp.: 350,3 K, 3,084 bar, 16,52 m³.
25. Roztwór 45 um³ helu He (4) i 0,6 kmol azotu N₂ (28) o ciśnieniu 7,6 bar i temperaturze 65°C ochłodzono izochorycznie do temperatury 25°C. Obliczyć ciśnienie końcowe roztworu oraz pracę bezwzględną i ciepło przemiany. Przemianę narysować na wykresach p-V oraz T-S zaznaczając pola pracy bezwzględnej i ciepła. Odp.: 6,701 bar, 0, -1487 kJ.
26. Do 2 kg wody o temperaturze 20°C doprowadzono 50 kJ ciepła. O ile wzrosła entropia wody? Ciepło właściwe wody przyjąć równe 4190 J/(kg·K). Odp.: 168,9 J/K.
27. Obieg cieplny silnika składa się kolejno z izobary kompresji 1-2, izentropii i izotermy. Stosunek objętości $V_1/V_2 = 2,5$, a parametry końca izentropowej kompresji są równe 18 bar i 1400 K. Obliczyć pracę i sprawność termiczną obiegu, jeżeli czynnikiem roboczym jest 0,01 kg helu He (4). Obieg przedstawić na wykresach o współrzędnych p-V i T-s. Odp.: 22,81 kJ, 0,3432.
28. Obieg cieplny silnika składa się kolejno z izentropii ekspansji 1-2, izotermy i izochory. Maksymalne i minimalne ciśnienie w obiegu to odpowiednio 9 bar i 1,8 bar. Maksymalna temperatura w obiegu jest równa 850 K. Czynnikiem roboczym jest 0,3 kg azotu N₂ ($M = 28$ kg/kmol). Obliczyć pracę i sprawność termiczną obiegu. Obieg przedstawić na wykresach p-V oraz T-S. Odp.: 14,82 kJ, 0,2124.
29. Obieg cieplny silnika składa się kolejno z izotermy ekspansji 1-2, izobary i izentropii. Maksymalna i minimalna temperatura obiegu to odpowiednio 950 K i 320 K. Maksymalne ciśnienie w obiegu wynosi 10 bar. Czynnikiem roboczym jest 0,15 kg dwutlenku węgla CO₂ (44). Obliczyć: maksymalną objętość gazu w obiegu, ciepło wyprowadzone z obiegu, pracę obiegu i jego sprawność termiczną. Obieg przedstawić na wykresach p-V oraz T-S. Odp.: $V_{\text{max}} = V_2 = 2,162$ m³, $Q_w = Q_{2-3} = -71,42$ kJ, $L_{\text{ob}} = 46,66$ kJ, $\eta_t = 0,395$.

30. Obieg cieplny silnika składa się kolejno z izentropy ekspansji 1-2, izobary i izochory. Parametry punktu 1 są następujące: 14 bar, 1150 K. Ciśnienie w punkcie 2 jest równe 3,5 bara. Obliczyć pracę obiegu i jego sprawność termiczną. Czynnikiem roboczym jest 0,3 kg azotu $N_2(28)$. Obieg przedstawić na wykresach p - V oraz T - S . Odp.: $L_{ob} = 40,43$ kJ, $\eta_t = 0,2105$.
31. W kotle parowym wytwarzane jest izobarycznie 3,5 t/h pary wodnej przegrzanej o parametrach 8 bar, 310°C. Jaki strumień ciepła powinien wywiązywać się w palenisku kotła, jeżeli woda zasilająca kocioł ma temperaturę 28°C? Odp.: 2878 kW.
32. Podczas ekspansji izotermicznej $m = 4$ kg pary wodnej o parametrach $p_1 = 10$ bar, $t_1 = 350^\circ\text{C}$ objętość pary wzrosła dwukrotnie. Obliczyć ciepło pochłonięte przez parę oraz pracę bezwzględną przemiany. Parę wodną potraktować jako gaz rzeczywisty. Zadanie rozwiązać z wykorzystaniem wykresu i - s dla pary wodnej. Odp.: $Q_{1-2} = 814,9$ kJ, $L_{1-2} = 782,9$ kJ.
33. 2 kg pary wodnej o ciśnieniu 5 bar i temperaturze 320°C rozprężyło się *izotermicznie* do ciśnienia 1,3 bar. Wykorzystując wykres i - s wyznaczyć: energię wewnętrzną (w kJ) pary na początku przemiany, objętość (w m^3) pary na końcu przemiany oraz pracę bezwzględną przemiany. Na szkicu wykresu i - s przedstawić sposób odczytu parametrów wykorzystanych w rozwiązaniu. Odp.: $U_1 = 5670$ kJ, $V_2 = 4,2$ m^3 , $L_{1-2} = 737,7$ kJ.
34. Ile ciepła należy doprowadzić *izobarycznie* do 6 kg pary wodnej mokrej o ciśnieniu 4,5 bar i stopniu suchości 0,85, aby zmienić ją w parę nasyconą suchą? Jaką pracę bezwzględną wykona para? Przemianę oraz sposób odczytu wykorzystanych podczas rozwiązywania zadania parametrów przedstawić na wykresie i - s . Odp.: $Q_{1-2} = 1908$ kJ, $L_{1-2} = 167,4$ kJ.
35. 2,7 kg pary wodnej o ciśnieniu 40 bar i temperaturze 420°C ekspandowało *izentropowo* do ciśnienia 1,6 bara. Jaką pracę bezwzględną wykonała para? Ile razy wzrosła objętość pary? Odp.: 1523 kJ, 13,5 raza.